

6). Sed in initio flagelli, dum **1238** adhuc sub lege servus Dei est, et nescit quomodo filius Dei erit, murmurat; se autem innocentem, Deum vero crudelem pronuntiat. Huic autem Christus Dei virtus apparet, sed nondum sapientia, quia per flagellum potentiam virtutis sentit, sed nondum sapientiae suavitatem per intellectum capit. Hunc talem sapientia attingit fortiter per flagellum, et disponit suaviter per intellectum (*Sap. viii, 1*), dum illud Apostoli ei inspirat, scilicet gaudere in tribulationibus; scire quoniam *tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio vero spem; spes autem non confundit* (*Rom. v, 3-5*). Et jam se non quasi servum puniri, sed quasi filium per flagellum erudiri cognoscit, ut hereditatem capiat: se peccatorem Deum vero iustum pronuntians, justificat in se matrem sapientiam.

2. Sed quid prodest peccata inter flagella confiteri, si non ab eisdem per continentiae sanctitatem abstineas? sicut scriptum est: *Sancti estote, sicut et ego sanctus sum* (*Levit. xix, 2*): ut qualis pater, talis sit filius: et in sanctimonia filiorum nomen Patris sanctificetur. Quod et quotidie in oratione petimus, ut sicut de quibusdam pravis et incontinentibus Pater conqueritur dicens: *Quotidie nomen meum blasphematur per vos inter gentes* (*Isa. lii, 5; Rom. ii, 24*), ita et per sanctos sanctificetur. Sed ne meum putes inventum, quod sanctitas continentia sit, audi Apostolum dicentem ad Thessalonicenses: *Hæc est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra*. Et ne aliud putes sanctificationem, quam continentiam, audi quod sequitur: *Ut abstineatis a fornicatione, ut sciat unusquisque vestrum suum vas possidere in sanctificationem* (*I Thess. iv, 3, 4*). Unde et sanctos eos dicimus, quos firmos in proposito continentiae, ab hujus sæculi non solum illicitis actionibus, sed etiam impudicis locutionibus abstinere videmus. Unde scri-

ptum est: *Sapiens ut sol permanet: stultus ut luna mutatur* (*Eccli. xxvii, 12*).

3. Sed quia sapiens filius gloria est patris, necesse est ut non solum sanctificetur ab eo mater sapientia per continentiae stabilitatem, sed etiam glorificetur per boni operis fructificationem, sicut in Evangelio Veritas dicit: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in caelis est* (*Matth. v, 16*). Unde Psalmista sapientiae filium describens, ait: *Jucundus homo qui miseretur et commodat* (*Psal. cxl, 5*). Et vere brevis et perfecta definitio sapientis. Jucundus enim inter flagella confitendo delictum, gaudet illud per presentem tribulationem deleri. Miseretur animæ suæ placens Deo per continentiae decorem; commodat proximo fructum bonæ operationis. Et hic est justus, reddens cuique quod suum est: Deo confessionem, sibi misericordiam, proximo charitatem. Sic autem justificatur sapientia a filiis suis per confessionem peccatorum; sanctificatur per continentiae bonum; glorificatur per boni operis fructificationem. Primus conflictus timoris Dei est contra negligentiam. Timor enim ad custodiam sui excitat. Quod si prævaluerit negligentia, generat curiositatem. Dum enim per negligentiam terra cordis inculta, spinas et tribulos germinat; quæ in se ipsa non invenit requiem, foras cogitur evagari. Sic curiositas a corde exit, contra quam dimicat pietas. Pietas enim Dei cultus est; et in corde colitur, qui in corde cognoscitur habitare. Curiositas, si non vincitur, generat experientiam mali, quia, dum animus evagatur per multa, facile invenit ubi noxiam experiatur delectationem. Hanc impugnat scientia, docens quid tutum sit experiri, quid non. Si vero prævaluerit experientia, generat concupiscentiam, ut transeat in affectum cordis.

6. Mors peccatorum pessima (*Psal. xxiii, 22*). Mala in amissione mundi, quia non possunt sine dolore separari ab eo quem diligunt. Pejor in dissolutione carnis, a qua evelluntur eorum animæ a spiritibus malignis. Pessima in tormentis inferni, quando corpus et anima perpetuis simul adducuntur ignibus. Econtrario honorum mors optima, quoniam quidem fit ibi quies a labore, fit jucunditas de novitate, fit securitas de æternitate.

effusio, id est confusio cogitationum, terram facit inanem et vacuum. Dum enim fluctuat circa carnem cogitatio universa, nullum ex ea sperare est fructum salutis. Dividuntur ergo aquæ ab aquis (*Gen. i, 6*), quatenus anima quoque, ut dignum est, partem sibi vindicet sollicitudinis et meditationis. Sane inferiores certis limitibus coercentur, certis contineantur alveis, necessitas terminos non excedant; proinde superiores copiosius dilatentur. Ex hoc sane dat Dominus benedictionem, et terra nostra dabit fructum suum (*Psal. lxxxiv, 13*).

5. Cum in populo Dei carnales alii sint, et alii spirituales, nec illi tamen æternorum, nec isti carent omni modo temporalium desiderio. In eo sane distant, quod plus alia appetunt alii, et secundum ea quæ præferunt, aut spirituales, aut carnales judicantur. Hinc est quod in benedictionibus Jacob et Esau, et ros cœli, et terræ pinguedo nominatur, sed non eodem ordine in utroque. *Dei tibi Deus de rore cœli et de pinguedine terræ abundantiam*, ait Isaac ad Jacob. Ad Esau vero: *In pinguedine terræ*, inquit, *et in rore cœli desuper erit benedictio tua* (*Gen. xxvii, 28, 39, 40*). Quid autem singuli præferant, a studiis eorum et sollicitudinibus innotescit.

7. De stercore bonum lapidatus est piger (*Eccli. xxii, 2*). Boves sunt qui in opere Dei strenue exercentur; qui seminant in lacrymis, sed in gaudio metent. Isti sane quæcumque sunt mundi hujus arbitrantur ut stercora. Piger vero, cujus sabbata videntes hostes derident, dehonoreatur ab hostibus in otio suo, sicut boves strenui in laboribus suis honestantur a Deo. Quem enim maligni spiritus pigrum vident ad spiritualia exercitia, in cogitationibus ejus ingerunt importune terrena: velut de stercorebus boum massas coagulantes, et pigrum, sicut dignus est, lapidantes.

8. Osculetur me osculo oris sui (*Cant. i, 1*). Tria sunt oscula, reconciliatorium, muneratorium, contemplatorium. Primum ad pedes, secundum ad manum, tertium ad os sumitur. In primo accipitur remissio peccatorum; in secundo, munus virtutum; in tertio, cognitio secretorum. Vel ita osculum doctriinæ, naturæ, gratiæ.

9. Duo sunt ubera sponsæ: congratulatio et compassio. Gemina lactis species, exhortatio et consolatio. Tria unguenta, compunctio, devotio, pietas. Compunctio de recordatione peccatorum, devotio de recordatione beneficiorum, pietas ex consideratione miserorum.

10. Revertere, revertere Sunamitis; revertere, re-

vertere, ut intueamur, te (*Cant. vi, 12*). Revertere primo ab inepta lætitia, revertere secundo ab inutili tristitia, revertere tertio ab inani gloria, quarto revertere a latenti superbia. Inanis gloria est quæ ab ore hominum venit extrinsecus. Superbia latens oritur intrinsecus. Cum hæc omnia vitia reliquerit anima, intuebitur eam sponsus ejus. Ob hoc autem debet ab aliis abstinere, ut digna fiat ejus complexibus. Unde et ad eam dicitur: *Revertere, revertere, ut intueamur te*.

11. Pastorum est vigilare super gregem propter tria necessaria: videlicet ad disciplinam, ad custodiam, ad preces. Ad disciplinam, propter morum correctionem, ne grex commissus propria molestia deficiat. Ad custodiam, propter diabolicam suggestionem, ne hostili seducatur calliditate. Ad preces, propter tentationum instantiam, ne vincatur a pusillanimitate. In disciplina rigor justitiæ, in custodia spiritus consilii, in prece affectus compassionis.

12. Duas ad intelligendum se condidit universitatis auctor creaturas, hominem et angelum. Hominem justificat fides et memoria: angelum beatificant intellectus et presentia. Et quia homines quandoque perducendi sunt ad æqualitatem angelorum, necesse est ut interim justificentur per fidem, et proficiant ad intellectum. Scriptum est enim: *Nisi credideritis, non intelligetis* (*Isa. vii, 9, juxta LXX*). Itaque fides via est ad intelligendum: nam mundatur cor fide, ut intellectus videat Deum. Similiter et memoria Dei via est ad presentiam Dei. Qui enim hic habet mandatorum ejus, ut ea faciat, memoriam, merebitur quandoque ut ejus quoque videat presentiam. Habeant igitur intellectum et presentiam angeli Dei in cœlo: habeamus et nos ejus fidem et memoriam in mundo.

13. Pars tua sumus, Domine, quam tulisti de manu Amorrhæi in gladio et arcu tuo (*Gen. xlviii, 22*). Gladius tuus sermo vivus et efficax (*Hebr. iv, 12*); arcus tuus incarnatio tua. Ibi enim velut curvato sapientiæ ligno, et pio quodam modo flexa divinitate, nervus carnis vehementer extensus, et humanitas ineffabiliter aucta cognoscitur. Pars ergo tua sumus et populus acquisitionis tuæ (*I Petr. ii, 9*), quem acquisisti verbo prædicationis, et mysterio incarnationis.

15. In circumcisione Domini nec nervus rumpitur, nec os comminuitur, ut robustiora quæque et firmiora serventur illæsa. Aperitur autem cutis, amputatur caro, sanguis effunditur, ut illecebrosa mollities castigetur. In carne quidem peccatum, quod in ea manet, intellige: porro in cute operimentum ejus, in sanguine vero incentivum. Hæc igitur vera circumcisio spiritu, non littera, si velamen excusationis et dissimulationis per compunctionem cordis, et confessionem oris amoveas; si peccati consuetudinem correctione conversionis abscondas; si denique, ut necessarium est, occasiones quoque peccati et fomitem fugias concupiscentiarum.

15. Obtulerunt magi Domino aurum thus, et myr-

S. BERNARDI SENTENTIÆ.

1. Tres sunt qui testimonium dant in cœlo: Pater, et Filius, et Spiritus sanctus. Tres in terra: spiritus, aqua et sanguis (*I Joan. v, 7, 8*). Similiter in inferno, ut in Isaia legimus: *Vermis eorum non morietur, et ignis eorum non exstinguetur* (*Isa. lxvi, 24*). **1239** Duo mala sunt, vermis et ignis; altero roditur conscientia, altero concremantur corpora. Tertium additur desperatio, quæ in eo utique intelligitur quod dicitur, *non morietur, et non exstinguetur*. His qui in cœlo sunt, datur testimonium beatitudinis; his qui in terra, justificationis; his qui in inferno sunt, damnationis. Primum testimonium est gloriæ, secundum gratiæ, tertium iræ.

2. De Spiritu sancto testatur Scriptura quia procedit, spirat, inhabitat, replet, glorificat. Procedere dicitur duobus modis: unde et quo? Unde? A patre et Filio. Quo? Ad creaturam. Procedendo prædestinat; spirando vocat quos prædestinavit; inhabitando justificat quos vocavit; replendo accumulatur meritis quos justificavit; glorificando ditat præmiis quos accumulavit meritis.

3. Spiritus sanctus arguit mundum de peccato quod dissimulat; de justitia quam non ordinat, dum sibi non Deo eam dat; de judicio quod usurpat, dum tam de se quam de aliis temere judicat.

4. Usque hodie in civibus Babylonis aquarum

rhā (Matth. II, 11). Hæc fortassis pro loco et tempore necessaria videantur. Auri pretium ob paupertatem; myrrhæ unguentum ob infantilis, ut asolet, corporis teneritudinem; thuris odoramentum ob sordidam stabuli mansionem. Non vero quoniam illa jam omnia transierunt, offeramus ei acceptabiliora munera: myrrhæ unctionem in communionem socialis vitæ, thuris speciem in suaveolentiam bonæ famæ, auri splendorem in conscientie puritatem: quo videlicet nec de officiosa conversatione familiarum gratiam, nec de laudabili opinione inanem gloriam, sed honorem Dei, et fratrum utilitatem quærere studeamus.

16. Ante omnia sine murmuratione sint fratres. Forte aliqui leve peccatum æstimant murmurare: sed non hic, qui ante omnia monet esse cavendum (S. Benedictus in Reg. cap. 34.). Puto autem ne illum quidem leve reputasse, qui murmurantibus aiebat: *Non contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum. Nos enim quid sumus?* (Exod. XVI, 8.) Sed ne illum quoque qui dixit: *Non murmuraveritis, sicut quidam murmuraverunt, et perierunt ab exterminatore* (I Cor. X, 10). Illo nimirum exterminatore, qui positus est in hoc ipsum, ut a terminis beatæ illius civitatis arceat murmurantes, et longe faciat a finibus ejus, cui dicitur: **1241** *Lauda, Jerusalem,*

ALIÆ S. BERNARDI SENTENTIÆ (149).

18. *Templum Dei sanctum est, quod estis vos* (I Cor. III, 17). Templum Dei est claustrum religiosorum. Duo parietes claustrum sunt, activi et contemplativi, Maria et Martha, interior et exterior. Interiorem necessarii sunt duo ordines lapidum, cavere scilicet vitium voluptatis, et curiositatis. Exteriori similiter duo, ne sint fraudulentus, et turbulenti. Unde Dominus: *Fidelis servus et prudens* (Matth. XXIV, 45). Fidelis, ne sit fraudulentus; prudens, ne sit turbulenti. Paries ex adverso qui hunc utrumque conjungit, sunt prelati, et hi qui fideliter ingrediuntur et egrediuntur, sicut de Domino dictum est: *A summo caelo egressio ejus, et occursus ejus usque ad summum ejus; nec est qui se abscondat a calore ejus* (Psal. XVIII, 7).

19. Quinque de causis addiscit homo: ut sciat, ut sciatur scire, ut vendat, ut ædificet, ut ædificetur. Ut sciat, curiositas est; ut sciatur scire, vanitas; ut vendat, simonia; ut ædificet, charitas; ut ædificetur, humilitas. Qui nutriti erant in croceis, amplexati sunt stercora (Thren. IV, 5), id est curam ventris.

20. *Initium sapientie timor Domini* (Psal. CX, 10). Timor primus revocat euntes ad mortem, cui succedit tristitia sæcularis: hanc excludit spes æternitatis.

21. Dubitari solet utrum dilectio Dei præcedat

(149) Ex bibliotheca Dunensi.

A Dominum; lauda Deum tuum, Sion: qui posuit fines tuos pacem (Psal. CXLVII, 12, 14). Nihil enim commune habent murmur et pax, gratiarum actio et detractio, zelus amaritudinis et vox laudis. Itaque in ore trium et talium testium stet hoc verbum, ut pestem istam murmurationis summopere nobis noverimus esse cavendam.

17. Tres sunt quibus reconciliari debemus; hominibus, angelis, Deo. Hominibus, per aperta opera; angelis, per occulta signa; Deo per puritatem cordis. Nam de operibus quæ coram hominibus facienda sunt, scriptum est: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant vestra opera bona, et glorificent Patrem vestrum qui in caelis est* (Matth. V, 16). De angelis dicit David: *In conspectu angelorum psallam tibi* (Psal. CXXXVII, 1). Occulta autem signa sunt gemitus, suspiria, usus cilicium, et cætera pœnitentiæ insignia, quæ angelis placent. Unde est illud: *Gaudium est angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente* (Luc. XV, 10). Ut autem Deo reconciliemur, nec operibus, nec signis, sed puritate et simplicitate cordis indigemus. Scriptum est enim: *Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt* (Matth. V, 8): Et illud: *Si oculus tuus fuerit simplex* (Matth. VI, 22), etc.

C tempore dilectionem proximi. Quod per hoc videtur, quod proximum propter Deum diligere non possumus, nisi prius diligamus Deum: et contra dilectio proximi videtur præcedere dilectionem Dei, quia scriptum est: *Qui non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere* (I Joan. IV, 20)? sed sciendum est quod dilectio Dei duobus modis consideratur, incipiens et nutrita. Incipit enim homo diligere Deum, antequam proximum; sed quia illa dilectio non potest perfici, nisi nutriatur, et crescat per dilectionem proximi, oportet ut proximus diligatur. Sic ergo dilectio Dei præcedit ut incipiens, et præceditur a dilectione proximi, ut illa nutrienda. Si qui forte pertinent ad gubernationem tuam, vindica, coerce cum dilectione, cum charitate, attendens salutem æternam; ne, cum parcis carni, anima pereat. Fac hæc, et multos passurus es, in quos non poteris exercere disciplinam. Fer minas, securus esto: faciet enim Dominus misericordiam et iudicium omnibus injuriam accipientibus.

22. *Diliges proximum tuum sicut te ipsum* (Matth. XIX, 19). Debet unusquisque proximum suum diligere tanquam se ipsum, ut quem poterit hominem vel beneficentiæ consolatione, vel informatione doctrinæ, vel coercionem disciplinæ, **1242** adducat ad Deum colendum. Hæc qui sola discretionem eligit, prudens

est: qui nulla hinc afflictione avertitur, fortis est; qui nulla alia delectatione, temperans est; qui nulla elatione, justus est.

23. *Non est speciosa laus in ore peccatoris* (Eccli. XV, 9), in pœnitente peccatore fructuosa, in justificato est speciosa. Sicut cum stercorantur agri, non est speciosum, sed fructuosum; postea vero in frugum collectione fit speciosum.

24. Quatuor sunt quæ impediunt confessionem: timor, ne perdat; pudor ne vilescat; spes honoris vel alicujus terreni commodi, si innocens putetur; desperatio earundem rerum, si innocens non putetur.

25. Octo sunt trinitates, quarum prima est illa summa et individua Trinitas, Pater, et Filius, et Spiritus sanctus. Secunda est quæ cecidit. Tertia per quam cecidit. Quarta in quam cecidit. Quinta per quam resurgit, quæ in tres dividitur trinitates. Trinitas quæ cecidit, est memoria, ratio et voluntas. Memoria infirmata est tribus modis, videlicet per cogitationes affectuosas, onerosas et otiosas. Ratio tribus modis excæcata est, quia sæpe recipit vera pro falsis, et e converso; licita pro illicitis, et e converso (150). Voluntas tripliciter foedata est, per concupiscentiam carnis, per desiderium oculorum, et ambitionem sæculi. Trinitas per quam cecidit, suggestio, delectatio, consensus. Trinitas in quam cecidit, infirmitas, foeditas, cæcitas. Trinitas per quam resurgit, fides, spes, charitas. Fides est tria, præceptorum, signorum, promissionum. Spes quoque tria est: spes veniæ, spes gratiæ et spes gloriæ. Charitas etiam tria est, ex toto corde, ex tota anima, ex tota virtute.

26. Duo parietes debent esse in congregatione: unus interior, alter exterior. Interior claustrales, exterior obedientiarum. Illi non debent esse curiosi, nec voluptuosi; isti vero nec turbulenti, nec fraudulentus. Et quia raro pax inter istos est, ideo tertius paries est, ex adverso veniens, qui conjungat divisos parietes; abbas videlicet et prior, et alii fratres spirituales: fundamentum est sanctum propositum.

27. Adaptatio septem donorum Spiritus sancti ad apparitiones Domini resurgentis. Primo apparuit mulieribus, quibus dictum est ab angelo: *Nolite timere* (Matth. XXVIII, 9, 5): ecce spiritus timoris. Apparuit Petro, qui negaverat (Luc. XXIV, 34): ecce spiritus pietatis. Apparuit mulieri, cui dictum est: *Noli me tangere; nondum enim ascendi ad Patrem meum* (Joan. XX, 17): ecce spiritus scientiæ. Apparuit illis undecim in monte, ubi constituerat, quando dixit: *Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra* (Matth. XXVIII, 18): ecce spiritus fortitudinis. Apparuit duobus euntibus in Emmaus, de quibus scriptum est: *Et aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas*: ecce spiritus intellectus. Ad ultimum apparuit illis recumbentibus, quando

(150) *Addendum*, commoda pro incommotis, et e converso, ut colligitur ex sermone 45 de Diversis, n. 2.

A ascendit in caelum (Luc. XXIV, 27, 45, 51), quia de eo dictum est: *Ego sapientia in altissimis habito* (Eccli. XXIV, 7): ecce spiritus sapientiæ.

28. Gratia quadripartita est: gratia creans, gratia redimens sive miserans, gratia donans, gratia remunerans. Prima: *Omnia per ipsum facta sunt*. Secunda: *Verbum caro factum est*. Tertia: *Plenum gratiæ*. Quarta: *Et veritatis* (Joan. I, 14).

29. Pax quadripartita est: erga Deum, erga proximum, in carne, in spiritu. Quæ ut firma sit, substernendum est unicuique fundamentum: paci carnis temperantia; paci spiritus fortitudo; paci cum proximo prudentia; paci cum Deo justitia, *Gloria in excelsis*, ecce pax cum Deo; *et in terra hominibus bonæ voluntatis* (Luc. II, 14), pax cum proximo; *pax vobis, videte manus et pedes meos* (Luc. XXIV, 36, 39), pax carnis; *accipite Spiritum sanctum* (Joan. XX, 22), pax spiritus.

30. *Musæ morientes exterminant suavitatem unguenti* (Eccli. X, 1) id est vanitas, curiositas et voluptas: quæ quia in Ægypto et circa sacrificia Ægyptiorum abundant, non possumus in Ægypto sacrificare Domino Deo nostro sacrificium justitiæ et charitatis. Ideo proficiscimur in desertum, id est in solitudinem cordis, *via trium dierum* **1243** (Exod. VII, 26, 27). De prima die dicit sponsus sponsæ: *Veni in hortum meum, soror mea sponsa* (Cant. V, 1); hoc est in plantaria bonarum virtutum. De secunda gaudet sponsa, et dicit: *Introduxit me rex in cellam vinariam* (Cant. I, 3), id est inter delicias Scripturarum. Tertia dies est thalamus, plenitudo amoris, in quo se invicem fruuntur sponsus et sponsa. Et nota contra vanitatem, soliditatem virtutum; contra curiositatem, variam delectationem Scripturarum; contra voluptatem, summi illius amoris thalamus.

31. Duo sunt ubera charitatis, compassio et congratulatio. Ex compassione lac sugitur consolationis: ex congratulatione lac sugitur exhortationis.

32. Tria sunt quibus servatur unitas: patientia, humilitas et charitas. His armari debet miles Christi, patientiam habens quasi scutum, quod ferat et circumferat contra omnia adversa; humilitatem quasi loriam, quæ conservet interiora præcordia; charitatem quasi lanceam, per quam, sicut dicit Apostolus, omnes impetens in provocatione charitatis (Hebr. X, 24), et omnibus omnia se faciens belligeratur bellum Domini. Oportet etiam ut habeat galeam salutis, quæ est spes, caput, id est principale mentis, muniens et conservans. Habeat etiam gladium verbi Dei, et equum boni desiderii. Goliath suo gladio occidendus est; vana gloria, consideratione ipsius vanæ gloriæ.

33. Duo sunt novissima, mors et vita. Ad hæc volamus duabus alis, timore et spe. Duabus velamus pedes, pœnitentia cordis et confessione oris, secun-

dum illud. *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem* (Rom. x, 10). Duabus velamus caput, dilectione Dei, et proximi. Unde Apostolus: *Sive mente excedimus, Deo; sive sobrii sumus, vobis* (II Cor. v, 13).

34. Nota quod ex timore compunctio, ex compunctione omnium rerum abrenuntiatio, ex qua vera humilitas, ex qua vera confessio, in qua omnium vitiorum purgatio. Ex confessione, virtutum pullulatio: concretæ virtutes faciunt cordis puritatem, in qua vera sapientia et perfecta charitas. Ad hoc sciendum quod spiritus timoris dat timorem; spiritus pietatis, compunctionem; spiritus scientiæ, præsentium abrenuntiationem; spiritus fortitudinis, veram humilitatem (humilitas enim vincit omnia); spiritus consilii, confessionem; spiritus intelligentiæ, virtutum acquisitionem; spiritus sapientiæ, perfectam cordis puritatem et amorem.

35. Quatuor sunt ordines in domo Domini. Quidam enim prociidunt ad pedes Jesu, sicut Æthiopes, sicut Maria pœnitens et confitens; quidam sedent ad pedes ejus, ut eadem Maria audiens verbum ejus; quidam jacent in sinu ejus; quidam sedent ad latus ejus. Duo ordines primi sibi vivunt, tertius sibi et proximo, ut Joannes evangelista, suscipiens et sugens pacem de sinu Domini, et nuntians eam populo. Quartus proximo, sicut Apostolus, qui ait: *Bonum certamen certavi; cursum consummavi, fidem servavi*. Unde securus subjungit: *Reposita est mihi corona justitiæ* (II Tim. iv, 7, 8). Et ideo cupio dissolvi et esse cum Christo; permanere autem in carne, necessarium propter vos (Philipp. I, 23, 24). Isti nec mori timent, nec vivere recusant.

36. Superbia alia est caeca, alia vana, alia caeca simul et vana. Caeca, quando homo putat in se esse quod non est. Vana, quando gloriatur in hoc quod homines putant eum esse quod non est. Caeca simul et vana est, quando de bono quod non habet, et gloriatur in semetipso, et aliorum gloriam quærit.

37. Humilitas, alia sufficiens, alia abundans, alia superabundans. Sufficiens, subdi majori, nec præferre se pari. Abundans, subdi pari, nec præferre se minori. Superabundans, subdi minori. Inde Dominus ad Joannem: *Sine modo; sic enim decet nos implere omnem justitiam* (Matth. iii, 15).

38. Quicumque volunt perfecte placere Deo, tam castitate, quam charitate splendere debent. Castitas autem quinquepartita est; videlicet in auribus, in oculis, in odoratu, in gustu, et in lactu. Charitas autem quadrifaria est, quæ, secundum Apostolum, *omnia credit*, id est, non est suspiciosa; *omnia sperat*, non est pigra; *omnia suffert*, non murmurat; *omnia sustinet* (I Cor. xiii, 7), non est impatiens. Ecce novem, quæ qui perfecte habet, perfectus est, et secundum novem ordines angelorum degit in terra. Unde Apostolus: *Nostra conversatio in caelis est* (Philipp. iii, 20). Et ut ita dicam, majus meritum habet homo taliter vivens, quam angelus. Homini enim est virtutis, angelo dignitatis.

39. Sancta anima carnem suam a putredine vitiorum mortificat, dum omnes voluptates mundi per continentiam abnegat: et tunc quasi myrrham morituro corpori adhibet, ut post judicium a corruptione æterna maneat sanum. Cum vero ad cœlestia majori desiderio se accendit, et a cordis cubiculo omnes superfluas cogitationes ferventer abjicit; quasi thuribulum cor suum coram Deo facit, in quo dum per dilectionem virtutes congregat, quasi carbones in thuribulo coaptat, in quo se ipsa mens in conspectu Dei igne charitatis incendat. Dumque ferventes et mundas orationes ad Deum emittit, quasi fumum aromatum ex thuribulo educit, ut coram dilecto suave redoleat, et proximos quosque ad ejus amorem per bona opera concitare non desinat.

40. *Non coques hædum in lacte matris* (Exod. xxxiv, 26). Hædus, peccator; mater, primi parentes, ex quibus omnes procreati sumus; lac, vitia quæ de originali peccato venerunt. *Non coques hædum in lacte matris suæ*: id est, non sinatur peccator usque ad diem mortis suæ in peccatis permanere, sed ante mortem ad bona opera revocetur, ne pereat.

41. *Tres sunt qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua et sanguis* (I Joan. v, 8). Veniens Dominus circumcisionem et alia baptismata fecit cessare: baptismum vero instituit, in quo tria prædicta, quasi testimonium Christianitatis in terra dantia operari voluit. Audi quomodo sanguis Christi facit, et signum est ut moriamur peccato, secundum Apostolum: *An ignoratis quia quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus?* Aqua, quæ quasi quodam tumulo corpus includit, signum est ut ultra non serviamus peccato: *Consepulti enim sumus cum ipso per baptismum in mortem*. Spiritus vivificat et facit, ut qui in illo aquarum elemento sepelitur, renovati per ipsum Spiritum resurgamus, *ut quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in novitate vitæ ambulemus* (Rom. vi, 3, 4). *Et hi tres* quia unum operantur, *unum sunt*, sicut dicit Joannes. Unum in mysterio, non in natura. Sanguis igitur testis mortis, aqua sepulturæ, Spiritus vitæ. Sanguis spectat ad pretium, aqua ad lavaerum, Spiritus mentem renovat. Sanguis Domini nos redemit, sacri fontis unda nos abluit, Spiritus per adoptionem filios Dei nos facit.

42. *Quarta vigilia venit ad eos* (apostolos) *ambulans super mare* (Matth. xiv, 25). Prima dormitio est timor nocturnus, scilicet de adversis; subsequens vigilia, per prudentiam. Secunda dormitio, sagitta volans per diem, id est tentatio per prospera; vigilia, per fortitudinem, Tertia dormitio, negotium perambulans in tenebris, scilicet vana gloria; vigilia, justitia. Quarta dormitio, incursus et dæmonium meridiano, id est intemperantia. Tunc venit ad eos Dominus, ambulans supra mare. Dominus supra, sed Petrus mergitur. Primo putatur esse phantasma, sed post agnoscitur. Alii tepidiores, sed tamen fideles, magnificent Dominum in talibus.

43. Septem debent esse in oratione. Oratio enim debet esse fidelis, juxta illud: *Quidquid orantes petitis, credite quia accipietis, et fiet vobis* (Marc. xi, 24). Deinde munda, juxta exemplum Abrahamæ, qui

aves de sacrificio abigebat. Tertio justa, quarto assidua, quinto humilis, sexto fervens, hæc duo habens in grano sinapis; septimo devota.

PARABOLÆ

SANCTO BERNARDO VULGO ASCRIPTE.

1245 PARABOLA I.

De pugna spirituali [alias, De fuga et reductione filii prodigi].

1. Rex dives et præpotens Deus omnipotens filium sibi fecit hominem, quem creaverat, cui sicut puero delicato pædagogos delegavit legem, prophetas, cæterosque tutores et actores usque ad præfinitum tempus ejus consummationis. Instruxit eum et monuit, dominum eum paradisi constituens, omnesque thesauros gloria suæ ei ostendens et repromittens, si se non desereret. Et ne quid deesset bonis ejus, etiam liberum arbitrium ei indulgit, ut bonum ejus esset voluntarium, non coactum. Accepta licentia boni et mali, cœpit eum tædere bonorum suorum, a concupiscentia sciendi bonum et malum. Egressus igitur de paradiso bonæ conscientie, nova quærens quæ nesciebat, qui nulla adhuc nisi bona noverat; paternis [alias, patriis] legibus et pædagogis relictis, manducavit de ligno scientiæ boni et mali contra vetitum Patris: et abscondens se miser, et fugiens a facie Domini, cœpit vagari puer insipiens per montes altitudinis, per valles curiositatis, per campos licentiæ, per nemora luxuriæ, per paludes voluptatum carnalium, per fluctus curarum sæcularium.

2. Videns autem antiquus prædo lascivum puerum sine custode, sine rectore, procul a domo Patris vagantem; accessit, et pomula illa inobedientiæ manu malæ persuasionis ei porrigens, postquam ab eo consensum elicit, aggressus est miserum, et in terram, id est in terrena eum desideria præcipitans, pedesque, id est mentis affectiones, ne resurgat, fortissimis ei sæcularis concupiscentiæ vinculis alligans, manusque operationis, et oculos mentis; misit eum in navim malæ securitatis, et flante vehementer vento adulationis, transvexit eum in longinquam regionem dissimilitudinis. Veniens ille in regionem non suam, venalis factus est omnibus qui prætergrediuntur viam. Discit porcos pascere, siliquas porcorum manducare: didicit omnia quæ didicerat, et discit quæ nesciebat, servilia scilicet opera. Vinciturque in desperationis carcere, ubi in circuitu impii ambulant, in mola impiæ circuitionis (151) Id est captivantium, seu captivatorum.

3. cogitur molere emolumenta malæ conscientie. Proh dolor!

3. Et ubi modo est pater ille potentissimus et dulcissimus atque liberalissimus? Nunquid potest oblivisci filium uteri sui? Absit, absit! Non obliviscitur, sed miseretur, condolet et conqueritur de absentia et perditione filii sui. Mandat amicis, sollicitat servos, omnesque suscitavit ad requirendum eum. Unus servorum Timor, ad imperium Domini, filli fugitivi vestigia prosequens, in profundo carceris invenit filium regis, carnalibus peccatorum sordibus obsitum, vinculis et catenis malæ consuetudinis ligatum, miserum et amentem, in miseriis securum et ridentem: quem verbis et verberibus urgens ut exiret et rediret, tanta misereum confusione dejecit, ut sicut morti jam vicinus jaceret, et adhæreret in terra venter ejus. Egressus evestigio alius, cui nomen Spes, vidensque filium regis a Timore non erutum, sed obrutum; non adjutum, sed dejectum: accessit leniter, et suscitans a terra inopem, et de stercore erigens pauperem, levansque caput ejus, et coacta in unum consolationis veste, oculos ejus detergens et faciem: Heu, inquit, quant mercenarii in domo patris tui abundant panibus, tu autem hic fame peris! Surge, obsecro, et vade ad patrem tuum, et dic ei: Pater, fac me sicut unum ex mercenariis tuis. Tunc ille tandem vix ad se modicum reversus: Tunc es, inquit, Spes? Et quomodo Spei introitus potuit patere in tantum et tam horribile profundum desperationis meæ? Ego, ego, inquit, sum Spes, a patre tibi transmissa, te adjutura, te non desertura, donec te introducam in domum patris tui, et in cubiculum genitricis tuæ. Et: O, inquit ille, dulcè levamen laborum, dulcis consolatio miserorum! o una, et non infima de tribus cubiculi regii assistricibus! vides carceris mei profundum immane; vides vincula, quæ tamen ad ingressum tuum jam maxima ex parte dirupta sunt et dissoluta; vides captivorum (151) meorum immanem multitudinem, fortitudinem, velocitatem, astutiam: et quis tibi locus hic? At Spes: Ne timeas, inquit; qui nos adjuvat, misericors est; qui pro nobis pugnat, omnipotens est; pluresque sunt